Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2023 Zuzana Mulíčková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Brno v čase

Zuzana Mulíčková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

Brno v čase

Zuzana Mulíčková

Vedoucí práce: akad. mal. Renáta Fučíková
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Zuzana MULÍČKOVÁ**
Osobní číslo:	**D20B0009P**
Studijní program:	**B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor:	**Ilustrace a grafika, specializace Mediální a didaktická ilustrace**
Téma práce:	**ILUSTROVANÁ KNIHA**
Zadávající katedra:	**Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Kompletní ilustrační a grafické řešení klasického či nového textu, beletrie, poezie, naučná literatura, minimální rozsah funkční knihy 40 stran.
Tvůrčí záměr: Záměrem je vytvořit návrh funkční umělecké publikovatelné knihy.
Způsob realizace: Technika realizace vyplyne v průběhu přípravných kreseb, skic a následných zkoušek.
Cíl: Cílem práce je vytvořit knihu, která bude řešit dané téma.
Předpokládaný charakter výstupu: Výstupem budou 3 kopie knihy s minimalním počtem 20 ilustrací.
Rozsah průvodní zprávy: Průvodní zpráva bude vytvořena v rozsahu minimálně 3 normostran.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

SLÁDEK, Josef Václav, ČEŇKOVÁ, Jana, ed. *Od žežulky k Mikuláši*. Ilustroval Filip POŠIVAČ. Praha: Pulchra, 2016. ISBN 978-80-7564-004-8.
TAN, Shaun. *Příběhy z konce předměstí*. Zlín: Kniha Zlin, 2011. ISBN 978-80-87497-23-4.
SANNA, Alessandro. *Řeka*. Přeložil Petra NOVÁKOVÁ. V Praze: Labyrint, 2015. ISBN 978-80-86803-35-7.

Vedoucí bakalářské práce: **akademický malíř Renáta Fučíková**
Katedra grafického designu a ilustrace

Konzultant bakalářské práce: **Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.**
Konzultant mimo univerzitu

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

Západočeská univerzita v Plzni 2 Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023 ……..…….

podpis autora

Obsah

1. Výběr, rešerše tématu a proces tvorby

1.1 Výběr tématu 8

1.2 Rešerše a proces tvorby 9

2. Popis výsledného díla a jeho užití 10

3. Rešerše 11

4. Seznam použitých zdrojů 12

5. Seznam příloh 13

1. Výběr, rešerše tématu a proces tvorby

1.1 Výběr tématu

Jako svoji bakalářskou práci jsem se rozhodla vytvořit knihu o Brně. Již od začátku jsem chtěla dělat autorskou knihu, ta dle mého názoru nabízí více volnosti a více možností si knihu upravit dle potřeby. S výběrem tématu jsem nejdříve trochu váhala, věděla jsem, že bych se ráda věnovala architektuře, protože se o ni dlouho a ráda zajímám. Ovšem nevěděla jsem, čemu konkrétně bych se v rámci tohoto tématu měla věnovat. Naštěstí mi na konzultacích paní Fučíková vnukla nápad věnovat se Brnu. Vzhledem k tomu, že z Brna pocházím a mám ke svému rodišti blízký vztah, přišlo mi jako dobrý nápad věnovat se ve své bakalářské práci právě jemu. O tomto městě vyšlo již mnoho knih, ale většina z nich jsou spíše odbornější publikace, kde je více textu než fotografií nebo ilustrací. Ve své práci jsem zamýšlela čtenáři přiblížit architektonický vývoj města. Ukázat příklady architektury, která se stavěla a byla populární, a dodat kontext doby, ve které tato architektura vznikala.
Knihu jsme rozdělila do několika kapitol, kdy se každá z nich věnuje určitému historickému období. Každá taková část se skládá ze tří až čtyř dvojstránek. V úvodu každé kapitoly je mapa Brna, na které jsou vyobrazeny stavby, které byly postaveny v daném období. K nim jsem dodala popisky s informacemi, kde se nachází a v jakém roce vznikly. Na následujících stránkách jsem se věnovala konkrétnímu historickému období, jehož atmosféra může být reprezentována určitými stavbami, kontextualizujícími či dokonce přímo vykreslujícími duch doby. Například dvoustrana o brněnském nádraží ilustruje prostředí zrodu moderního průmyslového centra, stejně jako znázornění nákupní středisek dokládá specifickou atmosféru politických a hospodářských změn poloviny devadesátých let.

1. Výběr, rešerše tématu a proces tvorby

1.2 Rešerše a proces tvorby

Kniha měla být od začátku strukturována chronologicky - od vzniku města až do současnou dobu. Původním plánem bylo ke každému období vytvořit tři dvoustrany. První dvoustrana by zobrazovala mapu, druhá obyvatele města v dobovém oblečení a třetí by se věnovala konkrétní budově. Tento koncept jsem ale nakonec změnila, protože mi přišlo, že by byl málo obsáhlý a neukazoval by větší část historie. Rozhodla jsem se ponechat mapu, ale zbylé dvě dvoustrany věnovat architektuře a životu ve městě. Na těchto stránkách jsem zobrazila nejen budovy, ale také ukázala oblečení, které se nosilo nebo přiblížila vybavení domácností.
Poté, co jsem si zvolila základní strukturu knihy, mohla jsem se věnovat tomu, co vlastně do knihy dám. Nechtěla jsem jen na několika stránkách popisovat konkrétní budovy a jejich historii, ale spíše se věnovat tomu, co se v Brně stavělo, proč byly tyto stavby potřeba a jaký historický vývoj jim dal vzniknout. Při výběru toho, čemu se budu v knize věnovat, mi velice pomohl můj konzultant.
Pro techniku, kterou použiji ve své bakalářské práci, jsem se rozhodla poměrně rychle. Zvolila jsem barevný akvarel, protože je to technika, kterou jsem si velice oblíbila a cítím se v ní nejlépe. Také mi přišlo, že jemnost akvarelu dobře kontrastuje s architekturou, která je většinou vnímána jako tvrdá a mohutná. Na akvarel používám obyčejné vodové barvy a na některých místech nechávám nekontrolovaně rozpustit barvy po papíru, což často vytváří nečekané a abstraktní obrazce. Barevnost byla určená barvami domů, které jsem zobrazovala, všechno ostatní jsem dělala intuitivně tak, aby to korespondovalo s odstíny zobrazovaných budov. Nejdříve jsem chtěla všechny ilustrace zpracovávat akvarelem. Po pár pokusech mi ale došlo, že vše vytvořené jen jednou technikou nepůsobí tak, jak bych si představovala. Proto jsem se rozhodla menší doprovodné ilustrace nakreslit tužkou. Akvarelem jsem tedy vyobrazovala větší pohledy na exteriéry architektury a tužkou menší interiéry a život v domě. Na dvoustranách je tedy většinou velká akvarelová ilustrace zpravidla doprovázená větším počtem menších tužkových kreseb. Snažila jsem se pokud možno co nejvěrněji zobrazit dobu, které jsem se právě věnovala, proto jsem pracovala s množstvím dobových fotografií a kreseb. Všechny ilustrace jsem vytvářela ve větším formátu než je samotná kniha. Chtěla jsem, aby kresby ve výsledku působily více detailně.
Na obálku jsem se rozhodla vytvořit mapu v červeném odstínu. Na ni jsem umístila domy v bílých obdélnících. Takto obálka přibližuje, co čtenář může v knize najít a čemu se asi kniha bude věnovat. Bílá a červená barva má připomínat barvy města Brna. Předsádku jsem zvolila jednobarevnou. Je také červená, její barvu jsem převzala z obálky knihy.
Ilustrace jsou doplněny textem, který napsal můj konzultant Ondřej Mulíček. Rozsah textu jsem se snažila vyvážit tak, aby nebyl čtenář zahlcen, ale přesto z něj mohl načerpat nové znalosti a informace.

2. Popis výsledného díla a jeho užití

Pro formát knihy jsme zvolila rozměry 28,5 x 22 cm. Tuto velikost jsem zvolila, protože mi přišlo, že nejlépe pojme ilustrace budov všech tvarů a rozměrů. Tiskla jsem na ofsetový papír a použila vazbu V8. V knize je 40 stránek. Jako font jsem zvolila Steps-Mono a Roboto. Steps-Mono jsem použila na nadpisy a Roboto na zbytek textu. Oba fonty jsem použila v řezu Regular. Písmo jsem zvolila bezpatkové, svou geometričností by mělo trochu připomínat architekturu. Rozhodla jsem se pro tmavě šedou barvu písma, chtěla jsem aby ladila k světlejším ilustracím, černá barva by byla dle mého názoru až moc výrazná.
Výsledkem je kniha, která je určena spíše mládeži, popřípadě všem, kteří se chtějí dozvědět něco málo o Brně přístupnou formou.

3. Resumé

For my bachelor‘s thesis I decided to create an author‘s book. I chose the development of the city of Brno as my topic as it is my hometown and I have a close relationship to it. The book focuses primarily on the architectural development of the city from the founding of the city to the present times.
The book is structured in several chapters. Each of them focuses on a specific historical period. Chapters show examples of what was built and and provides a context and the social conditions of the time.
I have chosen watercolour and pencil drawing as my techniques. I used watercolour to create larger illustrations of building exteriors and pencil to draw smaller views of interiors and life within them.
The book is intended mainly for young people and all those who want to learn a little about the history of Brno in an accessible way.

4. Seznam použitých zdrojů

1. KUČA K. (2000) Brno vývoj města, předměstí a připojených vesnic, Baset, Praha

2. JEŘÁBEK T., KROUPA J. a kol. (2005) Brněnské paláce, Barrister & Principal, Brno

3. KALIVODA F. (1966) Brno, město práce a pokroku, Blok, Brno

5. Seznam příloh

Příloha 1
Skici

Příloha 2
Finální ilustrace – tužka

Příloha 3
Finální ilustrace – akvarel

Příloha 4
Ukázka dvoustran

Příloha 5
Ukázka dvoustran

Příloha 6
Obálka a předsádka

Příloha 1
Skici

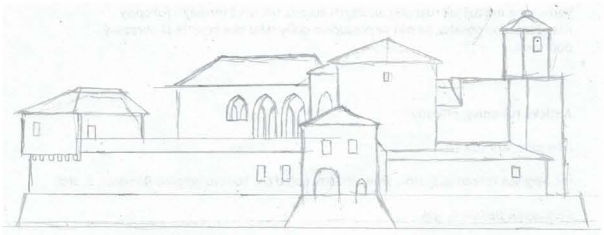

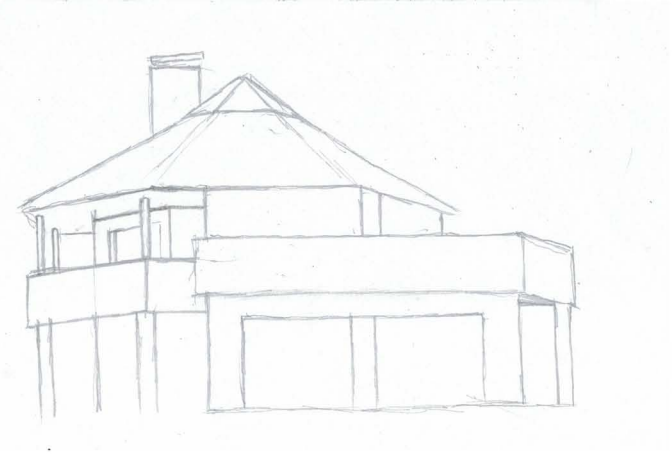

Příloha 2
Finální ilustrace – tužka

Příloha 3
Finální ilustrace – akvarel

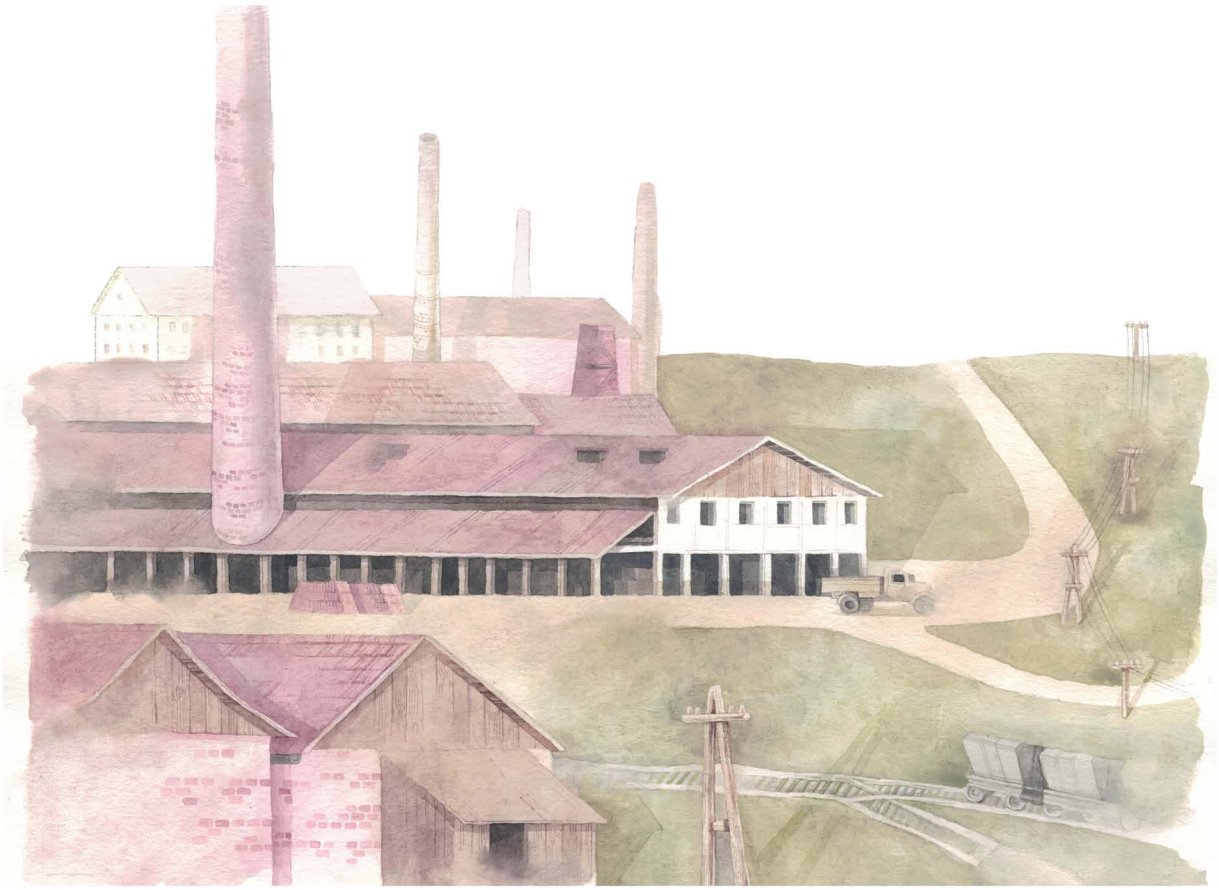

Příloha 4
Ukázka dvoustran

Budování kolektivního města

Brno v období socialismu bylo městem, které přišlo o své německé a židovské obyvatele. Městem, ze kterého bylo najednou do Vídně daleko. Tím, co městu zůstalo, byly znárodněné textilky, strojírenské závody, dělnické jídelny a železniční vlečky. Hospodářství města, výstavba nového a bourání starého byly řízeny centrálně, podle pětiletých plánů. Začalo budování socialistického Brna. Symbolem se stala nová panelová sídliště stavěná hlavně pro zaměstnance průmyslových podniků a jejich rodiny. Sídliště měla být výkladní skříní města, důkazem vyspělosti socialistické společnosti. Mozaiky výškových bytových domů doplňované nákupními středisky, školkami, školami a sochařskými díly se staly malými mikrosvěty při okrajích starého vnitřního města. Někde hezkými, jako například na Lesné, jinde hezkými méně. Odtud vyjížděly proudy lidí za prací do závodů u Svitavy, v Králově Poli, Černovicích nebo Líšni. Rytmus města byl podřízen začátkům a koncům továrních směn. Jízdní řády městské dopravy a otevírací doby obchodů a novinových stánků byly přizpůsobeny potřebám zaměstnanců spěchajících na šestou ranní do továren a závodů. Brno té doby bylo městem socialistickým nejen kvůli tomu, jak vypadalo, ale i kvůli tomu jak žilo a fungovalo. Život v socialistickém Brně měl být kolektivní a zahleděný do šťastné budoucnosti.

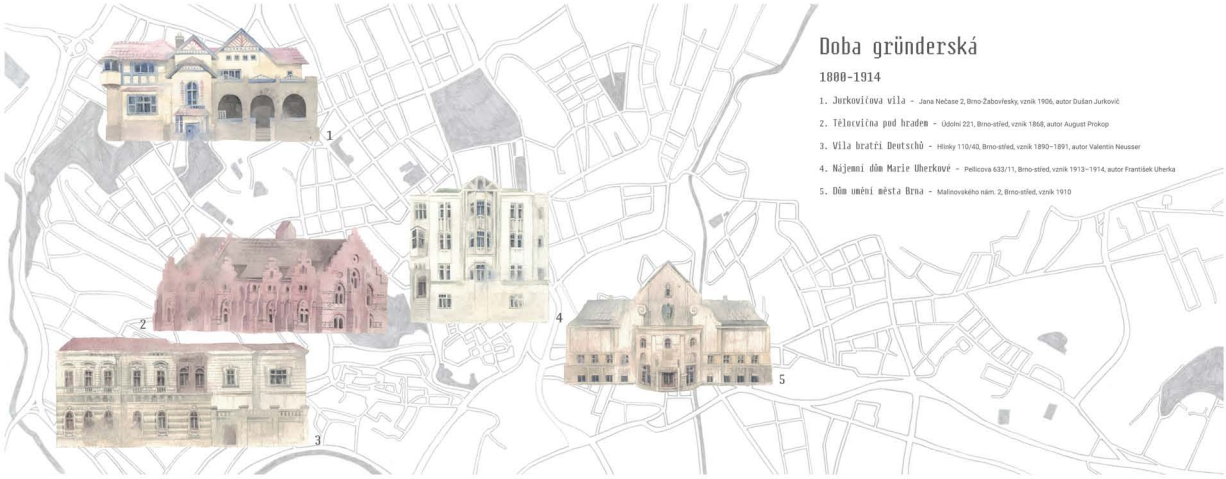
Doba gründerská

1800–1914

1. Jurkovičova vila – Jana Nečase 2, Brno-Žabovřesky, vznik 1906, autor Dušan Jurkovič
2. Tělocvična pod hradem – Údolní 221, Brno-střed, vznik 1868, autor August Prokop
3. Vila bratří Deutschů – Hlinky 110/40, Brno-střed, vznik 1890–1891, autor Valentin Neusser
4. Nájemní dům Marie Uherkové – Pellicova 633/11, Brno-střed, vznik 1913–1914, autor František Uherka
5. Dům umění města Brna – Malinovského nám. 2, Brno-střed, vznik 1910

Věk továren

Zprůmyslňování Brna v dlouhém 19. století bylo ve svých počátcích neseno především textilními manufakturami. Textilky záhy doplnily strojírenské podniky, elektrotechnické závody a stavební firmy. V první polovině dvacátého tak bylo Brno městem s pestrou průmyslovou základnou, s dostatečnou nabídkou kvalifikované pracovní síly a se silným zázemím nejrůznějších typů odborných škol. Městem na svou dobu kosmopolitním, inovativním a exportujícím výrobky do nejrůznějších míst světa. Městem, které díky své poloze uprostřed nově vzniklého státu obrazně spojovalo českou a slovenskou část Československé republiky. Komíny velkých továren, pece cihelen nebo drobné dílny živnostníků se staly symboly ekonomické prosperity, která byla tu a tam přerušována hospodářskými či válečnými krizemi. Brno továren nebylo nikdy prvoplánově hezkým městem. Bylo však městem, kde se nemalá část průmyslových zisků znovu investovala zpět do jeho rozvoje – do výstavby honosných nájemních domů nebo moderních soukromých vil, do zdokonalování městské infrastruktury a reprezentativních veřejných prostor. Areál brněnského výstaviště, který byl slavnostně otevřen v roce 1928 výstavou k 10. výročí vzniku Československé republiky, je symbolickým vyjádřením ekonomické a kulturní dynamiky tehdejšího Brna.

Příloha 5
Ukázka dvoustran

Železnice

Průmyslový věk byl věkem pohybu. Oproti předchozím dobám se lidé, zboží a peníze začali přesunovat častěji, rychleji a na větší vzdálenosti. Obchod i každodenní život se zrychlily a rozprostřely do větších území. Města se propojovala. A železnice v tomto vývoji sehrála důležitou roli. Byla sítí, která provázala také Brno a přiblížila ho ostatním městům. Síť, která do města přinesla přesný železniční čas a strojový mechanický pohyb.

Vlakové spojení posílilo už tak těsný vztah Brněnska k Vídni. Další vývoj železnice směrem na Olomouc nebo Českou Třebovou překreslil dosavadní mapu příležitostí pro brněnské i nebrněnské obyvatele a firmy. Manufaktury ve městě mohly nejen snáze dovážet suroviny, ale také exportovat vyrobené zboží. Uhelná trať z Božího Požehnání zásobovala parní stroje v Brně uhlím. Tišnovka zpřístupňovala práci ve městě lidem z Králova Pole i Tišnova. Posvitavská vlečka zavážela přilehlé průmyslové podniky. Železnice znamenala ale také omezení. Vysoké násypy odtrhávaly celé bloky domů od zbytku města.

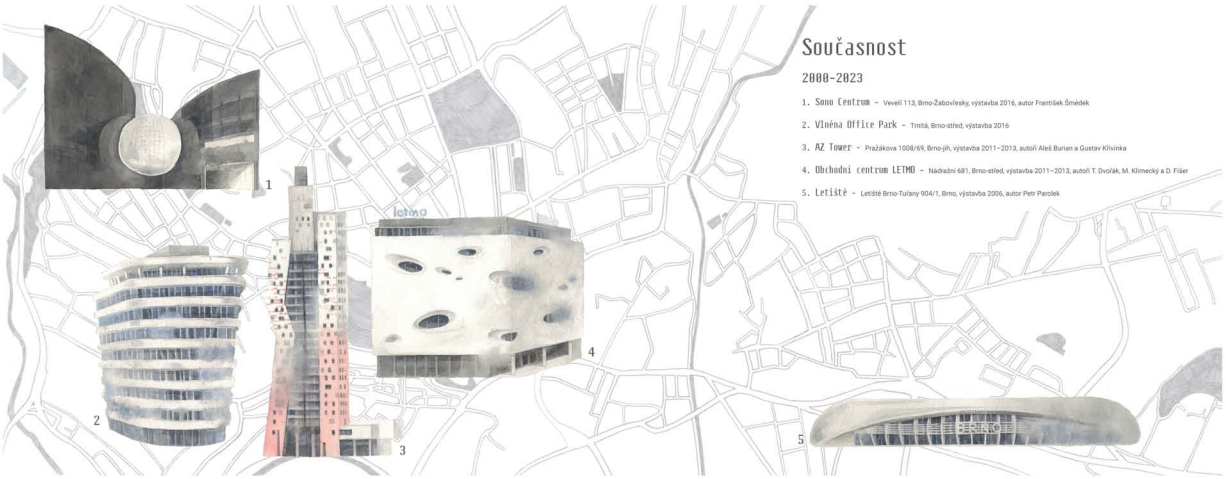

Současnost

2000–2023

1. Sono Centrum – Veveří 113, Brno-Žabovřesky, výstavba 2016, autor František Šmédek
2. Vlněna Office Park – Trnitá, Brno-střed, výstavba 2016
3. AZ Tower – Pražákova 1008/69, Brno-jih, výstavba 2011–2013, autoři Aleš Burian a Gustav Křivinka
4. Obchodní centrum LETMO – Nádražní 681, Brno-střed, výstavba 2011–2013, autoři T. Dvořák, M. Klimecký a D. Filler
5. Letiště – Letiště Brno-Tuřany 904/1, Brno, výstavba 2006, autor Petr Parolek

Socialistická každodennost

V období socialistického Brna byl rozvoj města určován požadavky průmyslové výroby. Fungování města však nebylo jen o práci a výrobě. Dobová ideologie pronikala i do jiných oblastí každodenního života. Ovlivňovala způsoby, časy a místa trávení volného času, nakupování, rekreace a nespočtu dalších činností, ze kterých je složen den, týden či rok obyvatele velkého města. Socialistický režim se snažil zajistit občanům určitou úroveň kvalitního života, a to skrze dostupnou zdravotní péči, vzdělávání nebo dostatek zboží na pultech obchodů. Ne vždy však tato snaha přinášela hmatatelné a uspokojivé výsledky. Hospodářství reálného socialismu je někdy nazýváno jako ekonomie nedostatku.

Co máme rozumět onim nedostatkem v případě Brna? Například nedostatek a malou pestrost městských služeb nebo nedostupnost některých druhů zboží. Brňané těch dob tak byli vcelku zvyklí na fronty, ve kterých trávili čas, aby si mohli koupit třeba banány, detektivku či toaletní papír. Věděli, že přes známosti se dá bez čekání sehnat nové jízdní kolo značky Favorit nebo nové auto v Mototechně. Chodili obdivovat a někdy i nakupovat západní zboží do prodejny Tuzex v pasáži Jalta. Čekali ve čtvrtky na knižní novinky, které měly dorazit na pulty knihkupectví. V létě si mohli vybírat většinou jen mezi vanilkovou a kávovou příchutí zmrzliny. Lidé ze západního světa občas právem nazývali města, jako bylo Brno, městy bez městskosti. Bez městskosti, která je obsažena v rozmanitosti obchodů, kaváren, restaurací, obchodních domů a venkovních předzahrádek.

Příloha 6
Obálka a předsádka